

סנהדרין לט-א

עניין: מפלגך לעילאי דהורמיז

מהרש"א ח"א

צורא הגוף אף אם לא נתפיים הוא עדיין שחלף הנפש מן הגוף ודו"ק: מפלגך לעילאי בוי. נסמך זה המאמר להאי דלעיל דאירי נמי צכהאי גוונא שהאמגושא היה נוטה למינות שמי שצדא הרוחני לא צדא הגשמי ולזה אמר מפלגך ולעילא ששם כלי הנשימה הרוחנים חלק הקב"ה הוא ומפלגך לתתאי ששם כלים הגשמיים חלק כח אחר הם וא"ל אם כן היכי שצק כו': לעמא חד וכו'. לפי שכבר נצאו הנביאים דלעתיד יהיה אמונה אחת כמ"ש א'

רמ"א או"ח סי' ו סעיף א'

הגה ⁶ ועוד יש לפרש שמפליא לעשות צמה ששומר רוח האדם בקרבו וקושר דבר ד רוחני בדבר גשמי והכל הוא על ידי שהוא רופא כל צער מי אז האדם בקו הצריאות ונשמתו משחמרת בקרבו:

ביאור הגר"א על אגדות דרבב"ח

מפלגא ולתתא דאהורמיז, כמ"ש בזכריה (ז, ו) וכי תאכלו וכי תשתו כו' אמר ליה אי אפשר דאם כן לא שביק ליה לאעבוריה מיכלי ומשתי, והנה האכילה והשתיה מונחין מפלגא ולמטה, אלא שמע מינה שגם הוא קודש, אבל יש בני אדם שגם תורתם ומעשיהם אינן אלא להתפאר, ואמרו בזוהר (עי' ח"א כה, ב) שהן מסטרא דערב רב מבני לילית האומרים נעשה לנו שם, בנינון בי כנישתא וכו' ואלו המה כולו של הורמיז, אף מפלגא ולעילא דאהורמיז, וזהו הורמיז בר ליליתא.

לידי חזי לי הורמיז בר ליליתא: ענינו שנאמר (שמות כו, ג) והבדילה הפרוכת לכם בין הקודש ובין קדש הקדשים, ואמרו בזוהר (ח"א לב, ב) שהוא חצר הכבוד שהוא מבדיל בין כלי הקול שהוא קודש קדשים מיוחד לתורה ולתפילה ובין כלי המאכל שהמה ג"כ קודש, כמאמר הלל (ויק"ר לד, ג) בואו ונגמל חסד להדא עלובתא, ולכך אמר ההוא מינא (סנהדרין לט, א) מפלגא ולתתאי דאהורמיז, נראה שר"ל מפלגא ולעילא מודה שהוא מיוחד להקב"ה, אבל

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

סנהדרין לט-ב

עניין: כי קבריה למשה במאי טביל

יד רמה

אמר ליה ההוא מינאה לר' אבהו אלהייכו כהן הוא דהא כתיב ויקחו לי תרומה, וכהן לא קביר מיתאנא²³³ ואי קביר באעי טבילה איהו כי קבריה למשה במאי טביל, וכי תימא בימא, והא כתיב מי מדד בשעלו מים, ואיה שמספיקין לו. אמר ליה טביל בנורא, לאו דוקא א"ל²³⁴ לקיים מה שנאמר ענה כסיל כאולתו, כלומר לדברין אפי' אם היה צריך לטבול הוה יכילנא למימר לך דטביל בנורא ולא יכלת לי לאקשווי לי מקראי כדקא קשיא לך גבי מיא, מיהו חס ושלום דאיכא טומאה קמיה קב"ה ואין שום דבר מלכלכו כדי שיטבול באש או בדבר אחר, ותו דהא דכתיב ויקבור ודאי לאו ע"י מעשה הוה אלא שעלתה במחשבתו שיקבר

דרשות חתם סופר ח"א דף קנו ע"א

איתא במס' סנהדרין [ל"ט.]. שאל ההוא לדוקי אלוקים כהן הוא דכתיב ויקחו לי תרומה כי קבר למרע"ה כמאי טביל ומי סליק טבילה בנורא ח"ל אין דכתיב כל אשר יבוא באש תעבירו באש וטור וכל אשר לא יבוא באש תעבירו במים. לא אחר כך דקדוקים כי כבר כתבתי במקום אחר הנלע"ד בזה, כי לדוקים אינם מומתאים כי כבר בחיים נטבלו הם ונטעלו מכל גיעול ותיעוב וכיון שהם נטבלו בחיים נלצון והגעלה שוב אין הנוגע ומתעסק בהם כמותם כפי טבילה במים כי לא נטמא מנגיעותם. וידוע מרע"ה נתקדש בעין ויכסהו העין ששת ימים למרק אכילה שבמעיו [יומא ד:]: וא"כ נגעל ונטבל מרע"ה באש שבזען ולא כפי הנוגע טבילה והיינו דא"ל דטביל בנורא לא קאי אהקב"ה אלא מרע"ה כבר טבול בנורא מעיקרא ולא כמא כלל ושם ביארתי (*). והתוס' הקשו תיפוק לי' הכהן אסור

מהרש"א ח"א

למרק עונותיהן של ישראל שהם החוטאים הראשונים ודו"ק: כי קברי למשה במאי טביל וכו'. המין הזה המחמין בגשמות כי דבר הרוחני לא יקבל טומאה ולפי טעמו השיב לו ר' אצטו דרך דמיה כפי רש"י שהטעמו לפרש לו הכתוב כך דלפי פשוטו ודאי דלטומאת מת לא מהני אש וצעי מים לטהרתו וקרא לענין צלעת אסור איירי דכל אשר לא יבוא באש תעבירו ע"י אש שגיהעזרת מים וכתבו התוס' כמא טביל הא לא קשה

חידושי אגדות מהר"ל

שהוא כהן אסור. ועל זה השיב באש טביל, ור"ל כי השם יתברך טהור ואין מקבל טומאה, שהרי האש יכול לטהר אחר כדכתיב תעבירו באש, ואם האש מטהר אחר מן הטומאה, הוא יתברך שנאמר עליו כי אש אכלה הוא איך אפשר לומר שיהיה מקבל טומאה, [כמו] מעיין [אין] מקבל טומאה אם נגע בו שרץ או מת כיון שהמעין מטהר אחרים ובתשובה זאת כי הוא יתברך נבדל מהכל שלכך נקרא אש כי האש הוא נבדל מהכל ולא יצטרף אליו דבר טומאה.

(*) זה ליק של מרן בפנקס טשנר תקס"א לפ"ק פ' תרומה. שאל ההוא מינא אלוקים כהן הוא דכתיב ויקחו לי תרומה כי קבר למרע"ה כמאי טביל ומי סליק טבילה בנורא ח"ל אין דכתיב כל אשר יבוא באש תעבירו באש וטור וכל אשר לא יבוא באש תעבירו במים. כבר ישבנו ע"ז בכמה אנפין בע"ה וכעת נאמר בקיצור כך. דצדוקים אינם מומתאים להיות נופם מטהר ומקודש, אמנם בטה יוכה את ארחו כ"כ בתכלית הטהרה שיהשב לטהר לגבי הקב"ה והנה ב' מידות יש להיה האחד מרת הענוה לכן נמשלה תורה למים אשר ע"י יכול הוא לזכך נופו, ומים אם כי מרע"ה היה אבו כל הענויים מים היינו מכל האדם אשר ע"פ האדמה אבל לנבי מה שצריך לפני הבורא ית"ש עדיין לא הכפיק, ומש"ה העיד הקרא מי מדרד בשעלו מים פ"י מי הוא האדם אשר ירד לתכלית הענויות הנמשלה למים, והטעם כי לא יגיע אדם אל תכליתה אא"כ יכיר הבורא ית"ש בתכלית הדיעה ויכנע לפניו, כפיהו וזה לא ישנו אדם שהיה אפי' מרע"ה לא השיג שער נון שבבניה, נמצא כי במים לא עלתה לו טבילה למרע"ה, לא שהקב"ה יטביל אלא המין שאל בטה טביל משה כלומר במה סילק טיפתו ממנו באופן שיכול ורשאי הכהן לטמאות לו, אי ע"י מרת מי הענוה שבו, מים לגבי הקב"ה לא כלום הוא כדכתי' מי מדרד בשעלו מים, אמנם כן יש מרה אחרת והיא מרת אש הלא כבר דברו באש אורייתא הוא דקא סיתת ל"י והיינו שיגבה לבו בדרכי ה' להרוך רשעים תחתיו ולמסור נפשו על תורת ה' וזה ה"י נ"כ למרע"ה אשר מבר נפשו על תורת ה' ועי"ז השיג יותר ממה שהשיג בענוהנותו, כי סחל על כבוד עצמו ברוב ענוהנותו, ולא נשא פנים במה שנוגע לתורה, וע"ז כתיב אשר לא יבוא באש תעבירו במים וטור, מה שא"א לו זולת ההכנעה היינו במה שנוגע לשל עצמו משא"כ מה שנוגע בכבוד שמים לא, ועי"ז וטהר מעיקרא. עכ"ל שם.

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

סנהדרין לט-ג

עניין: אין הקב"ה שמח במפלתן של רשעים

מהרש"א ח"א

אחרון וגו': ומי חדי קב"ה ב'ו'. הוא מטאר שהשמה לפניו הוא החפץ והרטון וכבר אמר הכוזב כי לא אחפון צמות הרשע כי אם צביו מדרכו וזיה ח"ש שלא נאמר כי טוב צמפלתן של רשעים דכי טוב נאמר על הקיום והרטון לפניו כמו שפירשו המפרשים צהנהו כי טוב דכתיבי צמעשה צראשית ואמר מ"ד ולא קרב זה אל זה וגו' בקשו מלאכי השרת לומר שירה כו' אפטר שדרש ולא קרב זה עש"ה הן וקרא זה אל זה ואמר דכתיבי גבי שירת מלאכי השרת בכל יום ומלת וקרא מלשון פגישה ופגישה זה לזה צאומרם שירה קאמר הכא שלא קרבו אז זה לזה לומר שירה ושוב מלאכי קרוב לזה צמחומא הן ע"ש וענין שירה זו לכאורה שהיא שירת אז ישיר אבל צמ"ר הן אמרו שאמר הקב"ה למלאכים אז ישיר משה וצני ישראל מחילה ואחר כך המלאכים ויש לחלק דלילה שדרך המלאכים לומר שירה בכל לילה צאומה לילה לא אמרו אבל ציוס ז' אמרו אחר שאמרו ישראל וזיתא נמי צמדרש צציוס ח' אמרו ישראל שירת אז ישיר כמו שכתב רש"י צחומש סוף פרשת צשלח הן ועוד יש לומר דשירה דקאמר הכא היינו הלל אבל לאו ישיר אין לתוש וכן מ"ש מפני מה אין ישראל צאומרים לפניך שירה צרה היינו הלל צדמוכה פ"ק דערצין טו אמנס יש לדקדק לפי זה מה שכתבו המוספות פרק צ' דערצין ין מדקאמר מפני מה אין אנו צאומרים שירה משמע שמלאכי השרת צאומרים שירה ולכך צור"י דצרה וציו"כ אין דלגל והציו"ת ישוררו כו' עכ"ל ואם כן ציוס ז' של פסח שאף מלאכי השרת אין צאומרים שירה דהיינו הלל מכו"ש דאין ישראל צאומרים הלל ולמה לי החס טעם דפסח אין חלוק בקרצנותיו ויש לומר דדווקא צאומה יום ז' של פסח שנטבעו לא אמרו מה"ש שירה אבל אחר כך בכל שנה ציוס ז' של פסח צאומרים שירה כמו ישראל אי לאו טעמא משום דאינו חלוק בקרצנותיו ועוד יש לומר דולאי צראש צהנה וציו"כ דספרי חיים ומתים דכל ישראל פמוחס לפניו אין ישראל צאומרים שירה אבל המלאכים צאומרים אבל ציוס ז' של פסח שנטבעו המצריים צים אין שירה לפניו מלת המלאכים משום מעשה ידיו טובעים כו' בן אבל ישראל יאמרו שירה דמסיק דאחרים משיש אי לאו טעמא דאין חלוק בקרצנות וצו"ק: אמר ר"א דמרב ב' חזיונות ב'ו'. סיפא דקרא קאמר צדנר ה' אשר דבר הן

יערות דבש ח"ב דרוש א'
ויש להבין למה לא הקשה זה על הפסוק דכתיב להדיא באבוד רשעים רנה, מי חדי קב"ה, ולמה המתין מלהקשות עד שאמר זה אחאב בן עמרי, ואחר כך הקשה ומי חדי, אבל יובן, כי לכאורה אין מקום לקושית הגמרא כלל, כי ודאי שקב"ה לא חדי, כי הוא הטוב האמיתי ורוצה בשלימות ברואיו, ולא נוח לו באובדן ברואיו, ולכך נאמר [בראשית ו-ו-] בדור המבול ויתעצב ה' וכו':

אך כבר אמרינן בסנהדרין [דף מו.]. נהרג מתוך רשעו, כיון דאיקטיל הוי ליה כפרה, ולכן קראן אסף חסידי, ואמר נבלת חסידיך, דכיון דנהרגו, אף דלא חזרו בתשובה, הוי להו כפרה, וא"כ ודאי ישראל רשע שנהרג חדי כי בחייו אפשר דהרשיע ביותר, ועכשיו דנהרג, הוי להו כפרה ונוחל עולם הבא, וזוהיא שלימותו ותכליתו שזכה לחיי עולם הבא, אבל במות עכו"ם שהם עדי אובד, נעשו מזיקים ושוכנים במדבר אשר שם הרגיעה לילית, והיו דראון לכל בשר, פשיטא דלא חדי הקב"ה הטוב האמיתי, שיהיו ברואיו שכרא לחיי עולם – לדראון היפך מחשבתו אשר זמם, ואפשר דהיו שבים לקבל האמת בעודם חיים, כי הבחירה לאדם, ואם כן פשיטא דלא חדי, ואין מקום לקושית הגמרא. והשתא דקאמר הגמרא באבוד רשעים זה אחאב, ואחאב היה מאותם דאין להם חלק לעולם הבא, דלגודל רשעתו דאפילו מה שנהרג לא נתכפר לו, ואם כן שוה הוא לעכו"ם בזה, דגם הוא אין לו חלק לעולם הבא, שפיר פריך מי חדי וכו' וא"ש:

חידושי אגדות מהר"ל

אינו שש וכו'. פירוש (שם ע"ב). דא"ר שמואל בר **כי השמחה הוא כאשר** נחמן א"ר יונתן מאי דכתיב **יש לו שלימות ואז נמצא** ולא קרב זה אל זה כל הלילה **השמחה, והש"י רצה** באותה שעה בקשו מלאכי **בבריאתם מפני שהוא** השרת לומר שירה לפני **עלת הכל. וכאשר נברא** הקב"ה אמר להן הקב"ה **העולם נאמר (תהלים** מעשה ידי טובעים בים ואתם **ק"ד) ישמח ה' במעשיו** ואמרים שירה לפני א"ר יוסי **מפני שהש"י רוצה וחפץ** בר חנינא הוא אינו שש אבל **במעשיו, ואיך ישמח** אחרים משיש. **בהפסד שלהם כמו** שאמרו מעשי ידי טובעים ואתם רוצים לומר שירה. **לכך הוא אינו שש אבל משיש אחרים כי לנבראים** אחרים. הרשעים מצירים ומתנגדים להם ובמפלתן **ראוי שישישו אחרים וזה מבואר.**